

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Швець М. О., Журавель А. В.

Метою статті є хронологічне виокремлення основних етапів становлення інвестиційного законодавства в Україні, визначення проблематики розвитку кожного з етапів інвестиційного законодавства та виявлення подальших перспектив вирішення зазначених проблем з урахуванням сучасної євроінтеграційної політики нашої держави.

Уперше здійснено аналіз нормативно-правових актів інвестиційного законодавства з періоду СРСР (1987-1991 рр.) і дотепер щодо процесу формування законодавства у сфері інвестиційної діяльності, що діяли на території України. Запропоновано визначити фактичний фундамент зародження та розвитку інвестиційного законодавства України за рік до незалежності нашої держави, а саме з 1990 р., коли було прийнято законодавчий акт «*Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР*» від 10.12.1990 № 1820-1.

Досліджено сучасні підходи до класифікації етапів формування інвестиційного законодавства. Охарактеризовано різні точки зору щодо фаз становлення інвестиційного законодавства в Україні з урахуванням проблематики кожного етапу та періодичних законодавчих змін та подій, які відбувались в Україні і світі.

Здійснено аналіз історичних етапів інвестиційного законодавства України. З урахуванням різних поглядів були визначені нові хронологічні відрізки становлення нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності. Визначено, що Україна нині перебуває на новому етапі становлення інвестиційного законодавства, формуванню якого сприяють такі фактори, як: повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України та геноцид українського народу, а також стрімкі євроінтеграційні процеси, які ще більш посилені з червня 2022 рок, після отримання Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Проаналізовано проєкт Закону № 7508 від 01.07.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України». Досліджено,

які докорінні зміни пропонуються в інвестиційній діяльності вказаним актом, а також визначено, що саме з цим законопроєктом пов'язаний початок становлення нової фази розвитку інвестиційного законодавства України.

У статті розглянуто сучасний стан інвестиційного законодавства України, окреслено основні напрями покращення формування законодавства у сфері інвестиційної діяльності та активізації законотворчих процесів щодо регламентації інвестування.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, чинники, фази, етапи становлення інвестиційного законодавства, євроінтеграція, інвестування.

Shvets M. O., Zhuravel A. V. Formation and development of investment legislation in Ukraine

The aim of the article is to determine the stages of development of investment legislation in Ukraine in chronological order, to highlight the problems of each of the stages and further prospects for development, with the focus of the European integration policy of our country.

An analysis of regulatory legal acts of the USSR period (from 1987 to 1991) regarding investment activities operating on the territory of Ukraine was carried out for the first time. Thanks to this, it was concluded that the actual foundation for the development of investment legislation of Ukraine was laid a year before the independence of our state in 1990, when the law "Fundamentals of legislation on investment activity in the USSR" was adopted in 1990.

Modern approaches to the classification of the stages of formation of investment legislation was researched. The different points of view regarding the stages of development of investment legislation in Ukraine with the focus of the problems of each stage and certain legislative changes and events that took place in Ukraine and the world were described.

An analysis of each historical stage of the investment legislation of Ukraine was made. Taking into account different views and new conclusions, new chronological periods of the formation of regulatory and legal regulation of investment were determined. It was noted that Ukraine is currently at a new stage of development of investment legislation, the formation of which is facilitated by such factors as: the full-scale aggression

of the Russian Federation against Ukraine and the genocide of the Ukrainian people, as well as European integration processes, which are even more intensified from June 2022, after receiving the status of a candidate for accession to the European Union.

Draft Law No. 7508 dated July 1, 2022 "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Mechanism for Attracting Private Investments Using the Mechanism of Public-Private Partnership to Accelerate the Restoration of War-Destroyed Objects and Construction of New Objects Related to with the post-war restructuring of Ukraine's economy". It has been determined what fundamental changes are proposed in the investment activity by this law, and it has also been concluded that it is this draft law that marks the beginning of a new stage in the development of investment legislation of Ukraine.

The article examines the current state of investment legislation of Ukraine, outlines the main directions for improving the formation of legislation in the field of investment activity and the activation of law-making processes regarding the regulation of investment.

Key words: investment activity, factors, phases, stages of development of investment legislation, European integration, investment.

Постановка проблеми та її актуальність.

З проголошенням 24 серпня 1991 року Акта незалежності України в нашій державі було запроваджено нову главу в її історії. Відображенням її стали численні нормативно-правові акти, що вводились у законодавство задля якісного та ефективного розвитку та функціонування нової країни.

Не минули законодавчі новації і сферу інвестиційної діяльності, яка є визначальним фактором економічного росту будь-якої країни. Світова історія довела, що залучення ресурсів у формі інвестицій є дієвим засобом піднесення національної економіки. А тому активізація роботи зі створення належної часу законодавчої бази у сфері інвестиційної діяльності, що розпочалась з моменту проголошення незалежності держави, сьогодні набула особливої актуальності.

Розпочата 24 лютого 2022 року зтяжна повномасштабна агресія російської федерації проти України – геноцид народу, руйнування об'єктів громадської та критичної інфраструктури країни, що обчислюються колосальними збитками та щоденно зростають – внесла свої кардинальні корективи в подальше функціонування та існування української держави та водночас стала значним поштовхом для ухвалення Європейським парламентом 23 червня 2022 року резолюції «щодо невідкладного надання статусу кандидатів України та Молдови на вступ до Європейського

Союзу». З огляду на зазначене потреби країни в постійних залученнях зовнішніх та внутрішніх інвестицій у державу посилились, оскільки саме якісне та ефективне правове регулювання інвестиційної діяльності – один із дієвих інструментів відновлення країни як під час воєнної агресії, так і післявоєнного періоду та пришвидшення вступу України до Європейської спільноти. З огляду на визначене вважаємо, що дослідження теми становлення інвестиційного законодавства в Україні, визначення основних етапів формування інвестиційного законодавства, проблем та перспектив розвитку набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проводячи аналіз публікацій з теми «Становлення інвестиційного законодавства в Україні» слід відзначити значне збільшення їх кількості останніми роками, що підтверджує актуальність теми дослідження. Серед авторів, що приділяли увагу у своїх працях цій темі, відомі такі дослідники, як: О.А. Руденко, Л.В. Крупа, В.В. Сухонос, В.Д. Чернадчук, Т.О. Чернадчук та інші.

Метою цієї статті є дослідження основних етапів становлення інвестиційного законодавства України, визначення проблем фаз формування та подальших перспектив розвитку інвестиційного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. За часів СРСР правове регулювання інвестиційної діяльності почало набувати особливого розвитку на останніх подихах життя цієї країни (з 1987 р. по 1991 р.), але слід відзначити, що мало лише формальний та декларативний характер з приводу реалізації інвестиційних норм. Формалізм та декларативність проявлялись у тому, що держава до прийняття Закону «Про власність» 1990 року залишалась єдиним інвестором, а звідси регулювання інвестиційних відносин здійснювалося здебільшого для самої держави.

Аналізуючи дані таблиці 1, слід відзначити, що останніми роками життєдіяльності України у складі СРСР було розпочато законотворчу роботу, спрямовану на регламентацію відносин у сфері інвестиційної діяльності. Основна тенденція, що прослідковувалась у вищезазначених актах, – це покращення інвестиційного клімату всередині країни шляхом збільшення можливостей для інвестування – розширення (окрім держави) кола суб'єктів інвестиційної діяльності, розкриття їхніх прав та обов'язків, визначення переліку об'єктів інвестиційної діяльності, деталізація шляхів здійснення інвестиційної діяльності іноземними інвесторами, запровадження державних інвестицій на

**Правове регулювання інвестиційної діяльності у СРСР
(і на території України до проголошення незалежності) 1987-1991 рр.**

Назва нормативно-правового акта	Значення нормативно-правових актів у регламентації інвестиційних відносин
<p>Постанова Ради Міністрів СРСР «Про порядок створення на території СРСР та діяльності спільних підприємств, міжнародних об'єднань та організацій СРСР та інших країн - членів РЕВ» від 13.01.1987 № 48 [5, с. 9].</p>	<p>У цьому нормативно-правовому акті було врегульовано низку законодавчих заохочень для створення та діяльності спільних підприємств. Так, відповідно до п. 43 Постанови було визначено, що спільні підприємства сплачують податок у розмірі 30% з частини прибутку, залишеного після відрахувань до резервного фонду, а також інших фондів, які призначені для розвитку виробництва, науки та техніки. Визначено звільнення від сплати податків протягом перших двох років з моменту отримання спільним підприємством об'явленого прибутку. П. 48 Постанови надавала можливість перерахувати частину прибутку, який належить іноземному учаснику спільного підприємства, у разі відрахування за кордон, але стягувався податок у розмірі 20%. Постанова також давала змогу вносити у фінансовий фонд спільного підприємства грошові кошти в іноземній валюті. Визначала перелік об'єктів інвестування. Відповідно до п. 11 Постанови вкладками в майно спільного підприємства могли бути: будівлі, обладнання та інші матеріальні цінності, право користування будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права (в тому числі на використання винаходів, «ноу-хау»), грошові кошти у валюті країн-учасників та у вільно конвертованій валюті. Водночас існували окремі питання щодо принципу рівності між суб'єктами господарської діяльності. Так, у п. 43 Постанови зазначено, що «Міністерство фінансів СРСР має право щодо зниження або повного звільнення від сплати податків окремих його платників». А також Мінфін СРСР мав право понизити або повністю звільнити від сплати податків іноземного учасника, але на певний строк.</p>
<p>Постанова Ради Міністрів СРСР «Про порядок створення на території СРСР та діяльності спільних підприємств за участю радянських організацій та фірм капіталістичних та країн, що розвиваються» від 13.01.1987 № 49 [6, с. 49-51].</p>	<p>НПА фундаментально не відрізняється від вищезазначеної Постанови Ради Міністрів СРСР від 13.01.1987 № 48. Але фактично цей акт є розмежуванням інвестиційної діяльності того періоду виключно за ідеологічною ознакою, оскільки Постанова Ради Міністрів СРСР від 13.01.1987 № 48 стосувалася країн - членів Ради економічної взаємодопомоги, а ця міжнародна організація складалась виключно із соціалістичних країн (Болгарія, країни СРСР, Польща, Румунія, Угорщина, Монголія тощо). Своєю чергою в Постанові Ради Міністрів СРСР від 13.01.1987 № 49 законодавець акцентував увагу на правовому регулюванні інвестиційної діяльності саме капіталістичних країн та тих, що розвиваються.</p>
<p>Постанова Ради Міністрів СРСР «Про додаткові заходи щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності в нових умовах господарювання» від 17.09.1987 № 1074 [6, с. 49-51].</p>	<p>У цьому нормативно-правовому акті було регламентовано необхідність сформулювати діючий порядок прийняття рішень щодо створення спільних підприємств, міжнародних об'єднань та організацій, визначено спрощення порядку використання коштів валютних фондів спільних підприємств. Своєю чергою п. 17 Постанови декларував можливість юридичним особам СРСР інвестувати за кордоном, але стосувалася ця норма виключно країн із соціалістичним ладом. Як бачимо, ідеологічна спрямованість СРСР супроводжувалась усюди навіть у збиток собі.</p>
<p>Закон СРСР «Про кооперацію у СРСР» від 26.05.1988 № 8998-11 [6, с. 49-51].</p>	<p>Роль цього Закону в регулюванні інвестиційних відносин полягала в тому, що в п. 4 ст. 28 Закону було закріплено право кооперативів, які здійснюють виробничу діяльність, створювати спільні підприємства з відповідними організаціями країн - членів Ради економічної взаємодопомоги, інших соціалістичних країн та з фірмами капіталістичних країн та країн, що розвиваються. Окрім того, було визначено, що «спільні підприємства створюються як на території СРСР, так і на території зарубіжних країн» [4].</p>
<p>Постанова Ради Міністрів СРСР «Про подальший розвиток зовнішньоекономічної діяльності державних, кооперативних, громадських підприємств, об'єднань та організацій» від 2 грудня 1988 № 1405 [5, с. 9].</p>	<p>Цією Постановою були внесені законодавчі зміни вже в наявні на той час Постанови Ради Міністрів СРСР від 13.01.1987 № 48 та № 49. Як наслідок, було знято обмеження на розмір часток радянських та іноземних учасників у статутному фонді спільного підприємства у розмірі 49% - з моменту законодавчих змін вирішувалось виключно за угодою сторін [6, с. 49].</p>

Назва нормативно-правового акта	Значення нормативно-правових актів у регламентації інвестиційних відносин
Закон СРСР «Про власність» від 06.03.1990 № 1305-1 [6, с. 49-51].	Такий закон був одним із основоположних актів, що стосувався інвестиційної діяльності в період СРСР. Саме в його нормах уперше знайшла відображення можливість здійснення інвестиційної діяльності звичайним громадянином, а не лише юридичною особою державної форми власності чи кооперативу. Наприклад, ч. 1 ст. 6 Закону визначала, що власність громадян створюється і примножується за рахунок інших трудових доходів від участі у суспільному виробництві, від ведення власного господарства і доходів, від коштів, вкладених у кредитні установи, акції та інші цінні папери, набуття майна у спадщину і на інших підставах, які допускаються законом. Відповідно до ч. 3 ст. 6 Закону громадянин мав право за згодою власника внести грошовий або інший вклад у майно підприємства, іншої господарської організації, селянського або іншого трудового господарства, в якому він працює за трудовим договором, і брати участь у розподілі прибутку (доходу) такого підприємства (організації) або господарства пропорційно до розміру цього вкладу. Частиною 2 статті 4 допускалось об'єднання майна, яке перебувало у власності громадян, юридичних осіб і держави, та утворення на цій основі змішаних форм власності, в тому числі власності спільних підприємств з участю радянських юридичних осіб та іноземних юридичних осіб і громадян. Закон «Про власність» мав на меті закріпити право власності іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб та громадян та фактично дав правову основу для подальшого створення Закону «Основ законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР».
Закон СРСР «Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР» від 10.12.1990 № 1820-1 [5, с. 9].	Є одним з фундаментальних законів, що стосувався інвестиційної діяльності. Вперше на законодавчому рівні було надано поняття «інвестиції», «інвестиційна діяльність», було визначено, хто є суб'єктами інвестиційної діяльності, їхні права та обов'язки, механізми здійснення державного регулювання інвестиційної діяльності, гарантії прав та захист інвестицій.
Постанова Ради Міністрів Української РСР «Про формування інвестицій на соціальний розвиток села і агропромислового комплексу» від 21.12.1990 р. № 383 [6, с. 49-51].	Перший локальний акт, що поширювався виключно на територію України. Цим актом було запроваджено державні інвестиції на соціальний розвиток села та матеріально-технічну базу агропромислового комплексу тоді Української РСР.
Закон СРСР «Основи законодавства про іноземні інвестиції у СРСР» від 05.07.1991 № 2302-1 [6, с. 49-51].	Визначав коло суб'єктів, які є іноземними інвесторами, шляхи здійснення інвестиційної діяльності іноземними інвесторами. Цей Закон повинен був дати можливість щодо приватизації державних підприємств іноземними суб'єктами господарювання. Фактично цей Закон, як і багато інших, що стосувалися інвестиційної діяльності протягом 1990-1991 років, не запрацював, з огляду на те, що Радянська держава почала поступово припиняти своє існування в тому вигляді, в якому вона була до серпня 1991 року.

(Джерело: сформовано авторами)

соціальний розвиток села та матеріально-технічну базу агропромислового комплексу, законодавче закріплення поняття «інвестиції», «інвестиційна діяльність», визначення механізмів здійснення державного регулювання інвестиційної діяльності, гарантії прав та захисту інвестицій.

Слід зазначити, що протягом 60 років у СРСР панувала концепція іноземного інвестування як атрибуту «грабіжницької політики імперіалізму», і лише у другій половині 1980-х рр. з'являються партійно-урядові рішення, які відкрили дорогу різним формам іноземного інвестування у СРСР і насамперед створення спільних підприємств з іноземною участю, що створило нові більш

потужні можливості для розвитку інвестиційної діяльності в країні.

Свою чергою погоджуємось з думкою О.А. Руденко, що після проголошення незалежності Україна отримала законодавство про інвестиційну діяльність та про іноземні інвестиції у порядку правонаступництва держав від радянського режиму «перебудови», коли після тривалої перерви було дозволено комерційне, а також іноземне інвестування [7, с. 31].

У разі дослідження розвитку інвестиційного законодавства виділяються декілька точок зору вчених, що досліджували етапи становлення інвестиційного законодавства.

Етап розвитку інвестиційного законодавства	Недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій
Перший (1991-1992 рр.)	Нечіткість або відсутність нормативно-правових актів із регулювання багатьох сфер господарської, соціальної, адміністративної та іншої діяльності. Зловживання податковими пільгами у спеціальних економічних зонах.
Другий (1993-1996 рр.)	Скасування раніше визначених законодавством пільгових умов інвестування та погіршення внаслідок цього інвестиційного клімату. Необхідність державної реєстрації підприємств.
Третій (1997-1999 рр.)	Визнання порушення Україною принципу незворотності закону у часі (стосовно скасування пільг інвесторам на попередньому етапі).
Четвертий (2000-2008 рр.)	Суперечливий характер прийнятих у цей період нормативно-правових актів (Цивільного та Господарського кодексів), що призвело до подальших змін і доповнень. Згорання або призупинення багатьох інвестиційних проєктів унаслідок світової фінансово-економічної кризи.
П'ятий (2009 р. і дотепер)	Зниження інвестиційної привабливості України на тлі глобальної фінансової нестабільності та ускладнення організаційно-правових умов ведення бізнесу. Звільнення майнових інвестицій від сплати ввізного мита.

Так, на думку Л.В. Крупи, історія розвитку інвестиційного законодавства України складається з таких етапів:

1. Етап становлення законодавства (1991-1993), що супроводжувався прийняттям таких нормативно-правових актів, як: Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 № 1540а-ХІІ; Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ; Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992 № 2673-ХІІ;

2. Етап розвитку інвестиційного законодавства (1993-1996). У цей період було прийнято: Декрет Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» від 25.05.1993 № 55-93, було схвалено Постанову Кабінету Міністрів України від 14.03.1994 № 167 «Концепція створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні»; Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.1995 №384 було затверджено «Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки» та черговий по рахунку нормативно-правовий акт щодо встановлення особливості режиму іноземного інвестування на території України – Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96;

3. Етап опосередкованого регулювання інвестиційної діяльності (1996-1999). Прийняття нормативно-правових актів, які не здійснювали пряме регулювання інвестиційної діяльності, а здійснювали його опосередковане регулювання, що супроводжувалося прийняттям: Закону України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 № 723/97, Закону України «Про концепції» від 16.07.1999 № 997-ХІV тощо.

Як зазначила Л.В. Крупа, основна маса нормативно-правових актів у цей період була спрямована на упорядкування господарських процесів у економічних відносинах, які прямо і не визначали механізми залучення інвестицій, однак виділяли певні процеси такої діяльності.

4. Етап пільгового регулювання (1999-2007). Цей етап характеризується тим, що було залучено інвестора у пріоритетні напрями економіки шляхом встановлення пільгового регулювання, наприклад, прийняттям Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова» від 11.05.2000 № 1714-ІІІ було встановлено полегшений механізм здійснення господарської діяльності, основа мета якого – залучення інвестицій до економіки регіону.

5. Етап унормування (2007 – дотепер). Унормування полягає в тому, що законодавець мав прагнення привести інвестиційні механізми у державі до єдиної виваженої політики, відображається у прийнятих розпорядженнях Кабінету Міністрів України: «Про схвалення Концепції державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки» від 29.09.2010 № 1900 та «Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року» від 17.07.2013 № 603-р, але негативні наслідки, що завадили їх реалізації, зумовлені світовою економічною кризою та тимчасовою окупацією окремих районів Донецької та Луганської областей, а також анексією АР Крим [5, с. 10-12].

Розвиток інвестиційного законодавства також детально досліджувала й О.А. Руденко. Авторка

виділила такі етапи формування законодавства у сфері інвестування [7, с. 35] (табл. 2).

Досліджуючи етапи розвитку інвестиційного законодавства України за Л.В Крупою, О.А. Руденко, вважаємо, що інвестиційне законодавство часів незалежності України було більше спрямоване на розбудову нової держави, на інтегрування в глобалізаційні економічні процеси, що відбуваються у світі, а звідси й причина швидкого прийняття великої кількості актів щодо регулювання інвестиційного законодавства вже в перші місяці незалежності. Порівнюючи інвестиційне законодавство періоду СРСР та незалежної України, можемо зробити висновок, що інвестиційне законодавство сучасної України більш гнучке та інтегроване у світ, що виявляється у відсутності розподілу країн за ідеологією, акцентом законодавця на захисті іноземних інвестицій та визначенні можливостей залучення іноземних інвестицій у внутрішні державні та приватні проєкти.

Вважаємо, що періодизація, визначена О.А. Руденко, – більш вдала, оскільки, на наш

погляд, вказані авторкою часові рамки є більш аргументованими. Так, у 2009 році завершилась глобальна фінансова криза, а подальші програми концепцій розвитку інвестиційного законодавства покликані були усунути ті проблеми, які були викликані глобальною фінансовою кризою в тому числі. Але вважаємо, що етап розвитку інвестиційного законодавства на території України можна вважати розпочатим на рік раніше – в 1990 році, оскільки більшість статей Закону України «Про інвестиційну діяльність» у редакції від 18.09.1991 [1] буквально ідентичні із Законом СРСР «Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР» від 10.12.1990 № 1820-1 [3]. Під час дослідження цих двох актів складається враження, що законодавець взяв за фундамент Закон СРСР «Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР» [3] та додав до Закону України «Про інвестиційну діяльність» лише одну нову норму – статтю 3 «Інноваційна діяльність» [1]. З огляду на це вбачаємо, що 1990 рік входить в етапи розвитку інвестиційної діяльності

Таблиця 3

Етап розвитку інвестиційного законодавства	Особливості
1. Становлення правової основи інвестиційного законодавства сучасної України (1990-1992)	Розпочався за рік до незалежності України та завершився в 1992 році. Це зумовлено тим, що один із базових Законів України щодо інвестування «Про інвестиційну діяльність» – фактично переклад Закону СРСР «Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР» від 10.12.1990 № 1820-1.
2. Етап нестабільності інвестиційного законодавства (1993-1996 рр.)	Цей етап розпочався з ухваленням Декрету Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» від 25.05.1993 № 55-93 та завершився Законом України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96. Загалом цей період можна назвати «нестабільним», тому що з боку правового регулювання за такий короткий термін було прийнято два закони, які стосувалися одного напрямку – режиму іноземного інвестування. І, як зазначала О.В. Руденко, супроводжувався скасуванням пільгових умов інвестування, що призвело до погіршення інвестиційного клімату країни [7, с. 35].
3. Етап опосередкованого регулювання інвестиційної діяльності (1997-1999 рр.)	Прийняття нормативно-правових актів, які стосувалися насамперед інших галузей господарської діяльності, але так чи інакше окремими нормами стосувалися процесів інвестиційної діяльності. Серед прийнятих нормативно-правових актів у цей період: Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 № 991-XIV, Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 № 997-XIV [5, с. 10].
4. Етап пільгового регулювання та прийняття Цивільного та Господарського кодексів (2000-2008 рр.)	Супроводжувався як прийняттям законів, що стосувалися пільгового регулювання, так і створенням колізій за рахунок прийняття кодексів. Наприклад, Господарський кодекс містить главу 38 «Іноземні інвестиції», хоча вже діяв Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 року № 93/96-ВР, яким було врегульовано таку сфери правовідносин.

Етап розвитку інвестиційного законодавства	Особливості
5. Етап намагань вдосконалити інвестиційне законодавство (2009-2021 рр.)	Прийняття нормативно-правових актів, які стосувалися насамперед інших галузей господарської діяльності, але так чи інакше окремими нормами торкалися процесів інвестиційної діяльності. Внаслідок чого були такі нормативно-правові акти, як: «Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 603-р, Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18.01.2018 № 2269-VIII та інші [5, с. 12].
6. Етап зміни інвестиційного законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнної перебудови економіки України як кандидата ЄС (2022 – триває)	Глобальні зміни в Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI (та багатьох інших, про які вже було зазначено раніше), мета яких -максимально спростити підготовку та реалізацію проєктів, що стосуються соціальної та економічної інфраструктури, що, на думку законодавця, гарантує залучення 8-10 млрд гривень, вносяться проєктом Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» від 01.07.2022 № 7508. Новий етап буде відбуватися за допомогою інвестицій іноземних донорів, а удосконалені норми інвестиційного законодавства будуть ще більш орієнтовані на співпрацю з установами та державами- членами Європейського Союзу. Відповідно до вищезазначеного вважаємо, що цей етап розвитку інвестиційного законодавства не буде останнім, адже післявоєнна перебудова займе певний період часу, а не буде тривати вічно.

на території України та є стартовим пунктом відліку у формуванні інвестиційного законодавства в тому вигляді, в якому воно існує навіть сьогодні.

Окрім цього, на нашу думку, Україна нині вступає в новий період розвитку інвестиційного законодавства. 7 червня 2022 року у Верховну Раду був внесений проєкт Закону № 7508 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» [2]. Відповідно до вказаного законопроекту Закон України «Про державно-приватне партнерство» буде сприяти залученню іноземних коштів в Україну для відбудови важливої соціальної та економічної інфраструктури, що неодмінно повинно відобразитись на інвестиційному кліматі, адже процедура стає спрощеною за допомогою таких законодавчих механізмів, як: запровадження електронної торгової системи для проєктів державно-приватного партнерства (забезпечення можливості створення,

розміщення, оприлюднення та обміну інформацією і документами в електронному вигляді, проведення конкурсу з визначення приватного партнера тощо); запровадження грантів для проєктів державно-приватного партнерства; фінансування проєкту здійснюватиметься за гранти таких донорів, як: Європейський Союз, іноземна держава, уряд іноземної держави та уповноважені урядом іноземної держави органи або організації, іноземний муніципальний орган або міжнародна організація, що надають міжнародну технічну допомогу відповідно до міжнародних договорів України, іноземні фінансові та донорські установи і міжнародні фінансові організації, а також інші юридичні особи, які надають гранти для проєктів державно-приватного партнерства; тощо [2].

Також відповідно до проєкту Закону № 7508 від 07.06.2022 року законодавець вносить зміни до законів України: «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354-VIII; «Про оренду землі» від 06.10.1998 № 161-XIV; «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V; «Про оренду державного та комунального майна» від 03.10.2019 № 157-IX; «Про джерела фінан-

сування дорожнього господарства України» від 18.09.1991 № 1562-XII; «Про автомобільні дороги» від 08.09.2005, «Про концесію» від 03.10.2019 № 155-IX та інші [8]. Прийняття проєкту Закону та його реалізація забезпечить швидкий розвиток соціальної та іншої інфраструктури без одноразового стислого у часі значного вливання бюджетних коштів, що своєю чергою може гарантувати залучення в економіку України 8-10 млрд гривень щорічно за умови затвердження і реалізації у середньому по 5 проєктів на область вартістю принаймні 50-100 млн грн кожен. Спрощення загальної процедури підготовки проєктів державно-приватного партнерства та впровадження електронної системи закупівель для проєктів державно-приватного партнерства за стандартами Європейського Союзу допоможе залучити великий обсяг приватних інвестицій у розбудову і модернізацію соціальної та іншої інфраструктури, що дасть мультиплікативний ефект для економіки [2].

Висновки. Отже, вважаємо що етапи становлення інвестиційного законодавства України на сьогодні можна представити таким чином (табл. 3).

Усі інші проблеми, що пов'язані з дослідженням особливостей поняття та порядку розміщення тимчасових споруд як торговельних об'єктів, виходять за межі цієї статті і становлять перспективні напрями подальших наукових розвідок.

Література

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1560-12> (дата звернення: 25.11.2022).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України: проєкт

Закону № 7508 від 01.07.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7508&conv=9> (дата звернення: 25.11.2022).

3. Основи законодавства про інвестиційну діяльність у СРСР : Закон СРСР від 10 грудня 1990 року № 1820-1. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_17737.html (дата звернення: 25.11.2022).

4. Про кооперацію у СРСР: Закон від 26.05.1988 № 8998-11. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v8998400-88> (дата звернення: 25.11.2022).

5. Інвестиційне право : навчальний посібник у схемах і таблицях / Л.В. Крупа. Харків : Право, 2021. 58 с.

6. Основи інвестиційного права України : навчальний посібник / За заг. ред. В.Д. Чернадчука. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. 384 с.

7. Руденко О.А. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 1 (63). С. 31.

8. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>.

Швець М. О.,

аспірант кафедри трудового, земельного та господарського права факультету № 1 Науково-навчального інституту права та кібербезпеки Одеського державного університету внутрішніх справ

Журавель А. В.,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри трудового, земельного та господарського права факультету № 1 Науково-навчального інституту права та кібербезпеки Одеського державного університету внутрішніх справ